

До разової спеціалізованої вченої ради
Державного податкового університету, м. Ірпінь

ВІДГУК

офіційного опонента Пилипенко Ганни Миколаївни, доктора економічних наук, професора, професора кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» на дисертацію Денчик Ірини Сергіївни на тему: «Оцінка інноваційного розвитку бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Сучасний соціально-економічний розвиток визначається кардинальними змінами усіх сфер функціонування суспільства, каталізатором яких стали проривні технології Індустрії 4.0. Прискорена цифрова трансформація економіки змінює традиційні форми взаємовідносин між господарюючими суб'єктами, відкриваючи безпрецедентні можливості для ведення бізнесу і, водночас, посилюючи тиск конкурентної боротьби в глобальному масштабі. За таких умов важливого значення набуває спроможність як окремих компаній, так і національних держав продукувати інновації на постійній основі. Останні стають все більш залежними від мережевих ефектів та великих даних, оскільки дозволяють впроваджувати новації швидше і з набагато більшою точністю. Особливої актуальності активізація інноваційної діяльності за рахунок використання цифрових технологій набуває в Україні, де воєнні виклики, необхідність післявоєнного відновлення, інтеграція до європейського економічного простору та забезпечення стійкого економічного розвитку вимагають формування нових підходів до забезпечення конкурентоспроможності.

Саме інноваційна діяльність у поєднанні з можливостями цифрових технологій створюють передумови для прискореного розвитку

високотехнологічних секторів економіки, сприяють підвищенню продуктивності праці, більш ефективному використанню ресурсів і зміцненню конкурентних позицій як українського бізнесу, так і національної економіки. Усе це вимагає розуміння сучасних трендів інноваційного розвитку, постійного моніторингу змін, які відбуваються в інноваційному середовищі. Відповідно, дисертаційна робота Денчик Ірини Сергіївни, виконана на тему «Оцінка інноваційного розвитку бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки», відзначається особливою актуальністю. В ній авторка вирішує важливу наукову проблему щодо розвитку теоретичних положень, удосконалення методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій з оцінювання інноваційного розвитку бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, сформовані у дисертації Денчик І.С., можна вважати обґрунтованими та достовірними. Зміст і структура дисертації відповідають визначеній темі. Мета, поставлена в роботі досягнута, а завдання розв'язані. Робота є логічно побудованою і за своєю структурою складається із трьох розділів.

У першому розділі «Цифрова трансформація інноваційного розвитку бізнесу в світі» сформовано теоретичні засади дослідження цифровізації та інноваційного розвитку бізнесу, розвинуто методологічні положення щодо його інформаційного забезпечення та проаналізовано напрямки формування інноваційного середовища в умовах цифрової економіки. Авторкою удосконалено категоріальний апарат, підхід до організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності бізнесу та систематизовано чинники формування інноваційного середовища в Україні.

У другому розділі «Оцінка інноваційної діяльності бізнесу в умовах цифровізації економіки» проаналізовано можливості цифровізації суспільства для розвитку інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, удосконалено методичний інструментарій оцінювання її ресурсів, який базується на системі

взаємопов'язаних показників ресурсного забезпечення, рівня використання цифрових технологій, розвитку інформаційних чинників та результативності функціонування підприємств.

У третьому розділі «Формування ефективних механізмів інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки» набув подальшого розвитку прогностно-аналітичний підхід до визначення стратегій розвитку бізнесу на основі сценарного аналізу, розроблено механізм управління інноваційним розвитком бізнесу в цифровому середовищі, а також розвинуто науково-практичні рекомендації щодо підвищення рівня інноваційного розвитку в Україні, які передбачають розбудову цифрової інфраструктури, запровадження податкових і регуляторних механізмів державної підтримки підприємств, які інвестують у новітні технології, наближення української практики у сфері інновацій до стандартів Європейського Союзу.

Дисертаційна робота базується на достатній кількості опрацьованих літературних джерел (265 найменувань). Інформаційну базу дослідження сформували законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства економіки України, Міністерства цифрової трансформації України, матеріали наукових досліджень установ НАН України, матеріали, аналітичні звіти та рейтинги міжнародних організацій і дослідницьких центрів (Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку, Всесвітнього економічного форуму, Європейської Комісії, Програми розвитку ООН, Всесвітньої організації інтелектуальної власності), а також наукові публікації та інформаційні ресурси, що характеризують сучасний стан цифровізації та інноваційного розвитку бізнесу.

Достовірність отриманих результатів забезпечується застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, дослідницькі можливості яких дозволили досягти поставленої мети та вирішити поставлені завдання. У процесі

виконання дисертаційної роботи використано методи теоретичного узагальнення, аналізу й синтезу, економіко-статистичного аналізу, графічного моделювання, порівняльного аналізу, системного підходу, сценарного прогнозування та інші методи наукового пізнання, що забезпечило всебічне дослідження проблематики оцінювання інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки.

Висновки і рекомендації дисертаційної роботи відображають актуальність отриманих наукових результатів, відповідають поставленим завданням, є логічними та структурованими.

3. Наукова новизна одержаних результатів. Текст дисертаційної роботи і зміст опублікованих за її темою праць Денчик І.С. дають підстави вважати, що винесені на захист положення мають наукову новизну та відображають особистий внесок автора у вирішення наукової проблеми, пов'язаної з теоретичним обґрунтуванням та розробленням методичних підходів і практичних рекомендацій до оцінки інноваційного розвитку бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки.

До положень, які відзначаються науковою новизною, слід віднести:

- створення методичного підходу до оцінювання інноваційного розвитку бізнесу в Україні, що базується на системі взаємопов'язаних показників (часових, кількісних та структурних) і враховує рівень використання цифрових технологій й інформаційних ресурсів (с. 65–67; с. 164–167);

- удосконалення методичного інструментарію оцінювання ресурсів інноваційної діяльності, що передбачає зміну структури базових ресурсів через окреме виділення інформаційно-цифрового капіталу (зокрема, використання хмарних сервісів, цифрових платформ та аналізу великих даних) (с. 119–125);

- розробку підходу до організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств, який адаптовано до роботи сучасних цифрових платформ та екосистем (с. 63–65, с. 190–194);

- формування теоретичних засад оцінювання інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифровізації, які набули подальшого розвитку завдяки уточненню

змісту таких базових категорій дослідження, як «інноваційний розвиток бізнесу», «інноваційне середовище бізнесу» (с. 73–84);

- систематизація чинників інноваційного середовища підприємств в Україні, яка побудована на основі врахування сучасного стану та специфіки розвитку національної економіки (активні процеси цифровізації, розвиток ІТ-сектору, воєнний стан та поширення стартапів) і передбачає їх поділ за інформаційною, фінансовою, кадровою, технологічною й організаційною підсистемами (с. 141–147);

- обґрунтування прогностно-аналітичного підходу до визначення стратегій розвитку бізнесу на основі сценаріїв, який враховує вплив світової економіки і який доповнено оцінкою воєнних ризиків і обмежень (с. 170–189);

- розробку науково-практичних рекомендацій щодо підвищення рівня інноваційного розвитку підприємництва в Україні, які визначають напрями розбудови цифрової інфраструктури та пропонують податкові й регуляторні механізми державної підтримки для бізнесу, що інвестує в нові технології з метою наближення української практики до стандартів Європейського Союзу (с. 227–238).

4. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості їхнього використання як у науковій сфері для подальшого розвитку теорії інновацій, так і практичній діяльності органів державного управління, підприємств різних галузей економіки, наукових установ та закладів вищої освіти у процесі розроблення програм інноваційного розвитку бізнесу, формування стратегій цифрової трансформації, оцінки рівня інноваційної активності та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Поряд з цим результати дисертаційного дослідження мають потенціал бути використаними у навчальному процесі при викладанні економічних дисциплін.

У додатках Б – М дисертаційної роботи наведені довідки про впровадження її наукових результатів:

- Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна, м.

Харків (акт про впровадження від 23.04.2026);

- ТОВ «Міжнародна консалтингова компанія «ФЕНІКС», м. Харків (довідка від 19.03.2026);
- Українською асоціацією з розвитку менеджменту та бізнес-освіти (УАРМБО), м. Київ (довідка від 29.04.2026);
- ДП «Житлово-комунальна контора» АТ «Трест Житлобуд-1», м. Харків (довідка від 29.04.2026);
- Науково-дослідним центром індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків (довідка від 01.05.2026);
- Фермерським господарством «Зернисте колосся», Кременецький район, Тернопільська область (довідка від 04.05.2026);
- Державним податковим університетом, м. Ірпінь (акт про впровадження від 04.05.2026);
- ТОВ «Freight Transport Partner «FTP», м. Київ (довідка від 18.05.2026).

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Наукові положення, висновки й рекомендації, що відображають новизну дисертаційного дослідження, опубліковані у 18 наукових працях, у тому числі в 10 статтях у наукових виданнях, із яких 8 у фахових виданнях України категорії «Б» та 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, 8 публікаціях у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Положення наукової новизни, теоретичні узагальнення та практичні рекомендації знайшли належне відображення у зазначених публікаціях, що свідчить про достатній рівень апробації результатів дослідження.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Денчик І.С. відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Зміст та структура дисертаційної роботи повністю відповідають темі дослідження, поставленій меті та завданням. Дисертація складається із анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи викладено на 293 сторінках, що містять 30 таблиць, 47 рисунків. Список використаних джерел із 265 найменувань подано на 31 сторінці роботи, 11 додатків розміщено на 16 сторінках. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40.

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертаційної роботи, публікацій автора та аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису порушень академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні. Використані здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу, її високий науковий рівень, слід відзначити наявність окремих недостатньо обґрунтованих, а тому дискусійних положень.

1. Авторка на основі даних за сорока чотирма країнами світу провела кореляційний аналіз взаємозв'язків між ресурсами інноваційної діяльності, інноваційною активністю та результатами функціонування бізнесу. Разом із тим дослідження могло б бути доповнене економетричним моделюванням, що дозволило б більш ґрунтовно оцінити не лише статистичні залежності, а й виявити

можливі причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними показниками (с. 119–140).

2. У третьому розділі авторкою запропоновано сценарний підхід до прогнозування розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки та воєнних викликів. При цьому в роботі не представлено детального обґрунтування системи кількісних і якісних індикаторів, які покладено в основу сценаріїв, а також не визначено критерії оцінювання ймовірності їх реалізації. Надання такої інформації значно посилило б аналітичну обґрунтованість запропонованого підходу та розширило можливості його практичного застосування на підприємствах (с. 170–189).

3. Запропонований механізм управління інноваційним розвитком бізнесу має комплексний характер та практичну спрямованість. Водночас останню можна було б посилити шляхом наведення алгоритму поетапного впровадження механізму на рівні конкретного підприємства із визначенням послідовності управлінських дій, відповідальних виконавців та очікуваних результатів на кожному етапі його реалізації (с. 190–207).

4. У дисертації надано практичні рекомендації щодо створення та впровадження комплексного механізму інноваційного розвитку бізнесу в Україні. Водночас доцільною була б їх додаткова диференціація залежно від розміру підприємств, рівня цифрової зрілості та доступності фінансових, кадрових і технологічних ресурсів (с. 220–237).

5. В роботі наявні певні неточності, зокрема неправильно вказані ініціали деяких науковців (наприклад, Вишневського Олександра Сергійовича (с.33), Вишневського Валентина Павловича (с.34), а також подані по тексту прізвища зарубіжних дослідників англійською мовою замість їхньої транслітерації українською.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Денчик Ірини Сергіївни на тему «Оцінка інноваційного розвитку бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретичних положень, удосконалення методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій з оцінювання інноваційного розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки. Отримані результати характеризуються науковою новизною, теоретичним значенням і практичною цінністю, є достатньо обґрунтованими і мають важливе значення для розвитку економічної науки та практики управління інноваційним розвитком підприємств.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам до її оформлення, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка Денчик Ірина Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
НТУ «Дніпровська політехніка»

Ганна ПИЛИПЕНКО